

~~8. NOV 1942~~ 30 OKT 1942

P

Mappe 37
Eksp. 27/1.
Årg. 1942
SIN

N O R G E V Å R T L A N D

2029

Oslo, den 29. oktober 1942.

ERICSOVERSIKT PR. 28. OKTOBER KL. 20.

EN STOR BRITISK OFFENSIV ER BEGGYNT I EGYPT. Lørdag blev det meldt at briterne har begynt en ny stor offensiv i Nord-Afrika. I meldingen het det: Den 8. arme gikk til angrep igår kveld med kraftig flystøtte. Det kom til voldsomme kamper som fremdeles er i gang. Offensiven blev understøttet av et flåtebombardement mot fiendtlige stillinger langs kysten i nærheten av Mersa Matruh, 160 km. bak de tyske linjer. De britiske flåtestyrker blev angrepet av fiendtlige tanks, men alle enheter vendte tilbake i god behold. Bare 1 skip blev lett skadet. Søndagens kommunike fra Cairo sier at framskutte avdelinger av 8. arme har trengt igjennom fiendens linjer på nogen punkter. De holder de stillinger de har tatt til tross for motangrep fra fienden. De allierte flystyrker har fortsatt sine angrep mot fiendens stillinger i slagområdet med den største voldsmhet de siste 24 timer. Bombe- og jagerfly gjennomførte sine angrep fra lav høide til tross for kraftig luftvernild. Alle operasjoner foregikk under dekket av store styrker jagerfly. Fienden gjorde liten motstand i luften. Mandag meldte kommunikeet fra Cairo at briterne holder alle de stillinger de har tatt og inntil kl. 6 igår ettermiddag var det tatt 1.400 tyske og italienske fanger. Kommunikeet fortsetter: Det var allierte luftangrep over hele slagområdet lørdag og søndag. Like bak selve slagområdet fortsatte britiske langdistance jagerfly og bombefly sine anslag. 15 fiendtlige fly ble skutt ned under disse angrepene og mange andre skadet. 3 fiendtlige fly ble ødelagt over Malta. Under alle operasjoner over Middelhavet og de store operasjonene over slagområdet tapte briterne tre fly, slutter kommunikeet. - En militær medarbeider skriver: Den britiske offensiv som ble innledet av 6 timers kraftig artilleri-ild blev derefter fortsatt av infanteriet som gikk gjennom de fiendtlige minefeltene og tok befestede punkter ved direkte angrep. Britiske tanks gikk derpå gjennom de åpninger som derved oppstod, men det har hittil ikke vært betydelige sammenstøt av tanks. - Denne offensiv har helt fra første stund fått en annen karakter enn de offensiver som hittil er blitt gjennomført. Angrepe må nu føres fram direkte mot fiendens stillinger, da muligheten for å omga fiendens flanker ikke er tilstede. Fronten er ved El Alamein bare 60 km. bred fra havet til den store Quattara-senningen, som det er umulig å forsere med tanks. Dessuten er det denne gang ikke panservåpenet som først går til angrep, men infanteriet. I luften har de allierte en stor overvekt. Rommels stillinger er meget sterke. Kampene vil bli langvarige og blodige, og man må ikke vente sig hurtige avgjørelser.

DEN ANNEN FRONT HAR FÅTT FORNYET AKTUALITET i og med åpningen av briternes offensiv ved El Alamein. De formodninger som gikk ut på at det var i denne del av verden at de allierte ville åpne den annen front, synes nu å få mer og mer for sig. Den amerikanske besettelse av neger-republikken Liberia, og de stadige rykter om forestående aksjoner mot Dakar i Vest-Afrika, peker også i samme retning. Spørsmålet blir da om det er mulig å føre troppestyrker og forsyninger gjennom Afrika til krigsskueplassen i Egypt eller Libya. Den største hindring er her sandørkenen Sahara som strekker seg tværs gjennom Afrika i retning øst-vest. Før krigen var det under bygning en jernbane fra Duala innerst i Guinea-bukten til Fort Lamy, litt sydøst for Tsadsjøen. I byen el Obeid i Anglo-Egyptisk Sudan slutter en utløper av det egyptisk-sudanesiske jernbanenett, hvis hovedstamme følger Nilen. Mellom Fort Lamy og el Obeid, som ligger 16-1700 km. fra hverandre i luftlinje, skal det nu være anlagt en for motorvogner brukbar vei. Det er imidlertid umulig å kunne vite noget sikkert om hvorledes denne forbindelseslinje er. Det er likevel hevet over enhver tvil at det ikke kan rettes noe hovedangrep mot

Interessantere enn selve mulighetene for operasjoner i Afrika er de perspektiver som åpner seg hvis det skulde lykkes de allierte å fordrive oksemaktene fra det afrikanske fastland. For det første vilde englendernes stilling i Middelhavet igjen bli overmæltig. For det annet vilde det frigjøre en mengde allierte tropper som kunde brukes andre steder. For det tredje vilde det binde en mende øksetropper til forsvar av Italia og Balkan. For det fjerde - og det er det viktigste - vilde man uten syndelig vanskelighet kunde opprette en front nr. 2 i Syd-Europa. Derfor er det store ting det kjempes om idag i den egyptiske ørken.

DE BRITISKE LUFTANGREP er i den forløpne uke særlig blitt rettet mot italienske byer. Natt til fredag blev Genova bombet i klart måneskinn. Roma melder at det voldt anselige skader. Samtige fly vendte tilbake til Storbritannia etter en tur på 2400 km. Natt til lørdag blev Genova etter bombet og dessuten nabobyen Savona og Torino. I Genova raste det brander et helt døgn etter angrepet. Det blev kastet et stort antall 2-tonns bomber. Lørdi ettermiddag rettet tunse Lancaster bombefly et kraftig angrep mot Milano. Følgende natt blev så Milano etter bombet. Disse angrep kostet briterne tilsammen 8 fly. Det italienske luftvern var fullstendig lammet. Hele uken igjennom opprettholdt det britiske luftvåpen sine regelmæsige angrep mot mål i det tysk-okkuperte område.

VED STALINGRAD FORTSETTER DE HEFTIGE TYSKE ANGREP til tross for enorme tap. Virksomheten er nu blitt begunstiget av pent vær. Fredag blev det meldt at russerne nordvest for Stalingrad hadde inntatt en høide av stor strategisk betydning. I et slag i dette området som varte i 2 dager hadde tyskerne 7.000 falne og 57 ødelagte eller skadede tanks, og russene erobret 100 kanoner og 150 nedgåvde tanks. Timosjenko fortsetter å utvide den kile han har drevet inn i de tyske stillinger. Syd for Stalingrad er tyskerne drevet tilbake over en høydrygt syd for byen. I selve byen har tyskerne den forløpne uke gjort heftige angrep, men er blitt kastet tilbake. En av de siste dager brøt de dog igjennom de ytre forsvarsverkene i et fabrikkområde. Stillingen er alvorlig. Det er nu 90 dager siden tyskerne begynte angrepet mot Stalingrad, og 27 dager siden Hitler kunngjorde at byen skulle falle. I Kaukasus er stillingen stort sett den samme. I Terek-området er tyskerne ikke kommet videre og sydøst for Novorossijsk fører russene heldige forsvarskamper. Fra de andre frontevnitt er det intet av betydning å melde.

DET FJERNE ØSTEN: På Guadalcanar fortsetter de heftige kamper mellom japanske og amerikanske tropper. Det er ladsatt nye japanske forsterkninger, men den viktige flyveplassen er fremdeles i amerikanske hender. PA New Guinea nærmer de australske styrker sig Kokoda, samtidig som de bomber japanernes forsyningsslinjer til Buna. I Stillehavet er nye og betydelige tap tilføjet de japanske skip. I den nordlige del av Salomongruppen blev det oppnødd fulltreffere mot 2 japanske krigsskip, og et tredje antagelig truffet. Ved Raboul på New Britain er den senkede japanske tonnasje som er senket, skadet eller satt i brand nu kommet opp i 100.000 tonn på 3 dager.

DE SISTE NYHETER ONSDAG AFTEN melder om at briterne har avansert ytterligere under natten mot igår. Mindre panserstyrker har støtt sammen, men fienden er slått tilbake med store tap. Broterne fortsetter sin luftoffensiv med uforminskhet styrke. Stuka-fly forsøkte å angripe englendernes stillinger, men ble slått tilbake. I alt tapte fienden 18 fly igår. Det dementeres at general Alexander skal være styrtet ned i fly over fronten. Ryktet savner ethvert grunnlag, sies det i London. Syd for STALINGRAD har russene nådd de sydlige forstader og drevet tyskerne ut på steppen. I selve Stalingrad fortsetter fienden sine heftige angrep, men deres svakhet tvinger dem til å angripe på smal front. I Kaukasus er stillingen uforandret. Moskito-fly gjorde igår et dagangrep mot Flensburg, som er en viktig ubåt-basis. Amerikanske tropper rykker fram på Salomonøyene og har tilbaketrukket en rekke stillinger. De allierte gjør kraftige angrep mot de japanske stillinger utenfor

Litt om bøker og aviser hjemme og ute.

Vi er nå kommet inn i månedene før jul, den tradisjonelle tiden for nye bøker, og det kan være nyttig å se litt på forholdene ved våre forlag.

"Kulturdepartementet" har nå kontroll med all oversettelses-litteratur. Det er en selvfølge at bøker som er oversatt fra tysk og italiensk i alminnelighet ikke bør kjøpes. Det samme gjelder absolutt alle bøker som er kommet på de nasistiske forlagene, Kamban, Stenersen, Herolden og Blix. Særlig advarer vi mot Blix's reiseserie under redaksjon av overleoperen Georg Wasmuth Sejersted. Det siste påfunn er at forlagets navn ikke lenger står på omslaget. Praktisk talt ingen av Gyldendal's gamle forfattere fortsetter etterat direktør Harald Grieg er erstattet ned nasispiren Tore Hansun. Ingen kjøper bøker av Gyldendal's nye "store" navn, nasisstene Lars Hansen, Finn Halvorsen, Karl Holter og Sigurd Eldegård.

I sommer prøvde "Kulturdepartementet" å få kontroll over all norsk litteratur ved at det skulle bli gitt licens for hver ny bok som skulle utgis og at forleggerne skulle bojkotte bokhandlere som ikke vil la seg nyordne. Midt under forhandlingene ble forlagsbokhandler Damm arrestert og sendt til Tyskland; men forleggerne holdt stand, og departementet måtte gjøre fullstendig tilbaketog.

Redaktør Georg Svensson i "Bonniers Litteræra Magasin" skriver om dette: "Når den norske frihetskampens historie en gang blir skrevet, vil de norske forlegernes innsats ikke bli glemt. Den er like verdifull som prestenes og lærernes. Og like viktig - i den utstrekning det trykte ord enda er fritt i Norge er det forlegernes fortjeneste. Den svenske bokhandelens man har med beundring fulgt de norske kameratenes modige opptreden i kampen for Norges sjel. Den står for oss som et forbilde om det noen gang skulle oppstå samme situasjon her."

Den norske pressemassen har også gjort en stor innsats siden 9. april 1940. Tross all nasistisk kontroll har våre journalister klart å si de utroligste ting mellom linjene og holde pressefrihetens idealer i åre. Men med den drastiske papirrasjoneringen og øket tvangsstoff er nå mulighetene små. Siden okkupasjonen er i alt 98 norske dagseviser opphört å utkomme, og de andre er redusert til tynnslitte lapper. Desto mer krevende er oppgaven for den illegale norske pressemassen. Vi har haustret stor vinterforsyning av stensiler og papir, så vi kan få et langt liv dersom ikke våre leser gjør dumheter. Husk slagordet: Et navn i utide - en nordmann i fengsel.

Siden vi har skrevet så mye om hjemlige forhold, vil vi også nevne noen nye bøker som nylig er utkommet ute i den frie verden.

"Jag var Quisling-fange" av en nordmann med pseudonymet Peer Bolt er kommet på svensk forlag. Han forteller om sine opplevelser fra 9. april 1940, om krig og fengsel, om arbeid som illegal telegrafist og avisutgiver og om en dramatisk flukt over svenskegrensen. Boken er illustrert med en rekke oppsiktvekkende fotografier, tatt rett for nesen på tyskerne.

Sigríð Undset har i Sambandsstatene gitt ut en bok for amerikanske barn om Norge før tyskerne kom, "Happy Times in Norway" (Lykkelige tider i Norge).

Fritz von Thyssen, den tyske industrimagnaten som først hjalp Hitler med millionbidrag og senere rante utenlands, ble utlevert av Vichyregjeringen og er nå sannsynligvis henrettet. Men han etterlat seg en bok som nå er gitt ut med titlen "I paid Hitler" (Jeg betalte Hitler). Thyssen sier der, at han er overbevist om at tyskerne taper krigen, og at Tyskland etterpå må deles opp i småstater.

I høst er det kommet en ny samling av Winston Churchill's taler. Titlen er "The Ambulatory Struggle" (Den ambulerende krig), et godt uttrykk for den kamp engelskmennene fører, snart på en front, snart på en annen.

"Ukens Bok" i England i midten av september var Wickham Steed: "That Bad Man" (Den stygge mannen), en bok for engelske børne om Adolf Hitler. Den viser verdenskrigen, ikke som en krig mellom stormakter, men som en kamp mellom det onde og det gode.

Til slutt nevner vi "Den ukjenneligemanns århundre", en liten lekkesak utgitt av Samrådsstasjones regjering i format 5½x6½ cm. Den bringer på 32 sider i norsk oversettelse en tale av visepresident H. E. Wallace. Det heter her bl.a.: "Troen på en av Satan ledet Fører med sine Quislinger, Lavaler og Mussolini - hans "guleitere" i alle nasjoner - er det siste og ytterste narke. Kan det være et hetset helvete enn det å være en Quisling, med mindre det da måtte være det å være en Leval eller en Mussolini?"

SVENSK NORGESHJELP.

August Lindberg, som er formann i den svenske landsorganisasjonen og i Svenska Norgehjälpen, har sendt ut et opprop der det heter:

"Slaget och förhärjat kämpar det svenska folket sedan mer än två år en heroisk men aldrig upphörande strid för sin existens som ett självständigt folk. Vi svenska ha med akting och sympati följt deras tysta kamp för en nömmiskovärdig tillvaro. Vi måste hjälpa dem efter mättet av våra krafter, Solidariteten mellan Nordens folk får aldrig dö."

Store beløp er alt strømt inn, f.eks. fra Kooperativa Förbundet kr. 250.000, altså en kvart million. I disse dager er det sendt ut 100.000 innsamlingslister. Tusenvis av svenske hjem vil gjerne ta imot norske barn, men nasistene i Norge har motsatt seg det.

"Trots allt" den berømte svenske ukeavisen for kjempende demokrati, som med Ture Nerven som utgiver nå har et opplag på 44.000, feiret sin 5-årsdag 5. oktober med festmøte i Konserthusets store sal. Blandt hilsmingene var også et telegram fra nordmenn i London.

En forsiktig, men ennå hjerteligere hilsen kommer fra den frie presse i det okkuperte Norge.

En ny film, "Alt for Norge", ble første gang framvist på en Norgesaften i Stockholm 11. oktober.

NORDMANNEN IVAR BORGERSEN fra Skien omkom som kjent ved flyangrepet 25. september. Hans firma ønsket å betale begravelsen; men dagen før kom beskjed om at den skulle finne sted på statens bekostning. Det var ordre. Avsades bror har sittet i fengsel i Tyskland, og familien ønsket ikke nasibesök. En time før begravelsen kom Quisling, Lunde og Skancke, med fotograf selvfoliggelig. Etter jordpåkastelsen kom de pårørende for etter god skikk å hilse på enken. Dypt nedbøyet trykket hun mekanisk de fremstrakte hender. Men da Quisling kom, falt hånden slapt ned. Forredernes taktløshet er imponerende.

MEN SIDEN DENGANG har jo vår kjære "stat" skaffet seg et eget lik, ingen ringere enn sjefen for Kultur- og Folkeopplysningsdepartementet minister dr. Gulbrand Lunde. Ingen vil savne ham mer enn vi i den frie norske presse, som aldri mer skal få muntre oss over hans siste fraser og forordninger. Her svrig samles her Garborgs hårde dom:

- og ingen gravstein grå
på denne haugen stå.
Hans namn i gløyme gå,
Hans minne døy.

MASSEARRESTERINGEN AV JØDER og de nye terrorlovene mot nordmenn av jødisk herkomst skal vi komme utførlig inn på i vårt neste nummer. I anledning av at det den 7. november er 25-årsdagen for den russiske revolusjon, bringer vi en stor artikkel om de russiske soldatene.

NORGE VÅRT LAND hører til de få frie norske ukeavisene som virkelig bringer absolutt ferskt nyhetsstoff fra alle frontene. Bladet må derfor gå videre MASKT og TRYGT, TORSDAG og FREDAG.